

BISKOPPEN OVER KØBENHAVNS STIFT

Nørregade 11 · 1165 København K · Telefon 33 47 65 00 · E-mail: kmkbh@km.dk

Den 15. april 2009
Løbenr. 569557/09
ENS/amh

Kirkeministeriet
(km@km.dk)

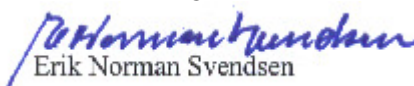
Kirkeministeriet har den 6. februar 2009 sendt Betænkning 1503/2009 om uddannelse og efteruddannelse af præster i høring.

Overordnet set er jeg positiv over for de forslag, der er indeholdt i Betænkningen, men har dog nogle kommentarer til det nærmere indhold i nogle af de fremførte forslag.

1. Jeg finder ikke, at den foreslåede længde på praktikperioden er tilstrækkelig.
2. Jeg er enig i, at under praktikperioden fungerer praktikanten som præst på sin vejleders ordination, når det gælder forkyndelse, nadveruddeling, kirkebogsføring, konfirmandundervisning, sjælesorg og andre præstelige opgaver, men jeg er betænkelig ved at lade ordningen omfatte dåb, vielse og begravelse. Disse kræver for mig at se en præst i embede og anvendelse af præstekjole, såfremt det skal kunne forstås og accepteres af folkekirkens medlemmer i den konkrete situation. Men praktikanten kan naturligvis følge sin praktikpræst meget tæt ved disse vigtige kirkelige handlinger og således få et realistisk indtryk af den del af præstens arbejde.
3. Den foreslåede praktikordning bør gennemføres men uden at lønudgiften hertil skal afholdes af den bestående præstebevilling.
4. Jeg er meget betænkelig ved det formaliserede omfang af provstens arbejdsforpligtelse i forbindelse med efteruddannelsen af provstiets præster. Provstestillingen i folkekirken er allerede belastet i et omfang, der svækker provstens funktion som sognepræst mere end godt er. Gennemføres forslaget indebærer det en ændring af provsterollen, sådan som vi har kendt den, i retning af administrativ leder.
5. En evt. stiftskonsulent bør være under biskoppeligt tilsyn og aflønnes over Fællesfonden.

Jeg vedlægger de høringssvar jeg har modtaget fra stiftets provster.

Med venlig hilsen

Erik Norman Svendsen

Kirkeministeriet

Høringssvar vedr. betænkning 1503 om uddannelse og efteruddannelse af præster

Betænkningen indeholder mange gode tanker og forslag, herunder forslaget om et kontaktforum med universiteterne og en udbygget praktikordning i præsteuddannelsen.

Jeg er også enig i, at det vil være en naturlig udvikling, at provsterne i forlængelse af MUS-samtalerne får en central placering i relation til præsternes efteruddannelse. Det forudsætter så også, at provsterne får tid afsat til at vedligeholde deres teologiske kundskaber.

Teologisk oprustning og videreuddannelse i betydningen dannelse og duelliggørelse af præster og provster har høj prioritet i Helsingør Stift. Vi tilbyder allerede udvidet efteruddannelse på stiftsplan og opfordrer præsterne til fortsatte studier. Det er ikke en hvilken som helst kompetence, der prioriteres lige højt. Jeg lægger især vægt på, at stiftets præster fordyber sig i teologiens helt centrale fag såsom eksegese, dogmatik og praktisk teologi, idet jeg finder både basal viden og kommunikativ bevidsthed nødvendig for at kunne tale livsnært om den kristne tro. Traditionstab og sekularisering betyder, at der idag spørges elementært til kristen identitet og praksis. Sådanne på overfladen enkle spørgsmål kræver til stadighed en fornyet besindelse, for at forkyndelsen ikke skal sande til stereotyper. Det er altid en udfordring for teologer, der færdes hjemmевant i fagterminologien, at tale enkelt og autentisk om de centrale kristne sandheder. Men det er betydningsfuldt for folkekirkens fortsatte solide forankring i det danske folk, at det sker.

Samtidig med at jeg hilser en oprustning af efteruddannelsesmulighederne velkommen, vil jeg dog samtidig pege på, at der dog også vil være en del uløste problemstillinger:

Nyskabelserne vil indebære en øget arbejdsbyrde for provsterne, der i forvejen har en stor arbejdsbyrde.

Respekten for præsternes individuelle behov for efteruddannelse må tilgodeses.

Det må forudses, at særligt de provstier, der er beliggende omkring universitetsbyerne København og Århus vil få stor efterspørgsel om praktikophold. Dette vil formentlig berøre Helsingør Stifts i forvejen hårdt belastede præsteembeder, hvorfor der må findes kompensationsmuligheder herfor i form af bedre kvotering.

TPCs rolle i sammenhæng med universiteternes udbud af efteruddannelse og et eventuelt pastoralteologisk instituts aktivitet og organisering er uafklaret.

Jeg er skeptisk over for oprettelse af uddannelseskonsulentstillinger.

Et væsentligt forhold er økonomien i forbindelse med finansieringen af praktikophold. Det fremgår af betænkningen, at praktikordningen vil medføre en årlig udgift på ca. 10 mill. kr. Det er en forudsætning for min positive holdning til iværksættelse af ordningen, at dette kan ske uden reduktion af præstebevillingen og antallet af præstestillinger.

Med venlig hilsen

Lise-Lotte Rebel

Kopi til:
Øvrige biskopper

Kirkeministeriet
(sendes elektronisk)

Vedr. Betænkning 1503: ”Uddannelse og efteruddannelse af Præster”.

Kirkeministeriet har ved skrivelse af 6. februar 2009 fremsendt ovennævnte betænkning til høring.

Jeg vil indledningsvis udtrykke min anerkendelse af det omfattende arbejde, som har udmøntet sig i betænkning 1503, ligesom jeg tilslutter mig ønsket om og forslagene til at styrke rekrutteringen til de teologiske fakulteter,

at lette overgangen fra de teologiske studier til præstearbejdet,

at udbrede og skabe bedre sammenhæng i præsternes efteruddannelse ved at knytte efteruddannelsesmuligheder og ressourcer tættere til MUS-samtalerne mellem præst og provst,

at udvikle provstierne til en af flere platforme for livslang læring,

samt at forbedre præsternes muligheder for at søge efteruddannelse også uden for de Folkekirkelige Efteruddannelsesinstitutioner, og her tænker jeg særligt på muligheden for herved at styrke de teologiske fakulteters efteruddannelsesudbud.

Jeg er imidlertid skeptisk i forhold til den efter min mening noget ensidige fokusering på provstens og provstiernes rolle i mange af forslagene. Jeg er – ud fra egne erfaringer som provst – stærkt i tvivl om provsten har den fornødne tid til at varetage de mange nye opgaver (som kommer oven i en række andre opgaver, som gennem de senere år er blevet uddelegeret til provster og provstier), ligesom jeg undrer mig over, at man mener at provsterne vil kunne løse den omfattende rådgivnings- og koordineringsopgave omkring efteruddannelsen uden at provsteuddannelsen forøges. Ligeledes vil jeg advare imod at efteruddannelsen regionaliseres så meget, at den skubber i retning af en fragmentering af folkekirken i 10 stiftskirker eller 107 provstikirker.

Til de enkelte dele af betænkningen har jeg følgende bemærkninger:

Om teologistudiet

Jeg finder det helt afgørende, at det teologiske studium fastholdes som et frit akademisk universitetsstudium, som ikke søges kirkeliggjort. Det er i øvrigt – ud fra min begrænsede erfaring (samtaler med 160 ansøgere til præstestillinger i løbet af de første 11 måneder som biskop) – mit indtryk, at langt de fleste teologiske kandidater som søger præstestillinger har ret solidt kendskab til den

folkekirkelige hverdag via menighedsrådsarbejde eller fra ansættelse i vikariater som kirkesanger, kirketjener eller kordegn. Jeg hilser forslaget om et kontaktforum som supplement til de allerede eksisterende møder mellem fakulteterne og ”aftagerinstitutionerne” velkomment. Jeg finder det afgørende, at evt. initiativer omkring rekrutteringsproblematikken finder sted i tæt samarbejde og forståelse med de teologiske fakulteter.

Om pastoralseminariet

Jeg anerkender behovet for et tæt samspil mellem pastoralteologisk teori og praksis, men er ikke overbevist om, at den foreslåede ordning med et tredelt forløb er ideelt. Jeg har svært ved at forestille mig, at det i praksis vil kunne lade sig gøre i så udstrakt grad som anført at lade praktikanter varetage alle sognepræstelige funktioner på egen hånd, og jeg finder ikke at spørgsmålet om ordinationens og kollatsens rolle i denne forbindelse er tilstrækkelig afklaret. Endelig skal det understreges, at praktikanter efter min opfattelse ikke kan opfattes som ekstra præstelig arbejdskraft i det berørte sogn, og at det derfor må være en forudsætning for ordningen, at finansieringen af praktikanterne ikke sker inden for stifternes præstebevilling.

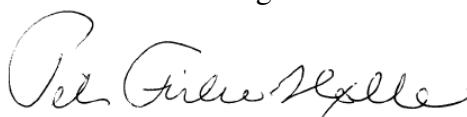
Om efteruddannelse for præster

Jeg er enig i intentionen om på en gang at fastholde den præstelige frihed i udøvelsen af embedet, herunder også den del af embedet der vedrører fortsat efteruddannelse og ønsket om en tættere forbindelse mellem efteruddannelsesindsatsen og det kirkelige tilsyn. Den foreslåede klippekortsmodel kan være et nyttigt redskab i denne forbindelse. Jeg vil dog bemærke, at der inden for den skitserede ramme bliver meget beskedne muligheder for at eksterne rekvirenter, f.eks. de teologiske fakulteter kan udvide og udvikle deres efteruddannelsesindsats. Samtidig vil jeg gøre opmærksom på det krydspres provsten vil kunne komme i, når der inden for beskedne efteruddannelsesmidler skal prioriteres mellem præsternes individuelle ønsker og ønsket om fælles efteruddannelsesinitiativ, som f.eks. de meget efterspurgte provstikurser på TPC. Jeg anerkender de gode intentioner bag begrebet ”det samarbejdende teologiske fællesskab”, men har svært ved at forestille mig, hvordan det i praksis skal fungere, herunder specielt hvordan biskoppens rolle skal kunne udfoldes. Jeg hilser forslaget om en tutorordning for nye præster i provstiet velkommen – vi er allerede gået i gang med en sådan på forsøgsbasis her i Roskilde Stift – ligesom jeg finder det vigtigt, at supervision tænkes med i den samlede efteruddannelsesindsats.

Om uddannelse af provster og biskopper

Jeg undrer mig over, at de mange nye rådgivnings- og koordineringsopgaver, som tænkes pålagt provsterne ikke afspejler sig i et tilsvarende forslag om forstærket provsteefteruddannelse, ligesom jeg kan frygte, at provstens mulighed for teologisk sparring og faglig vejledning i forhold til provstiets præster på efteruddannelsesområdet svækkes, hvis ikke de selv har tid til teologisk fordybelse. Jeg hilser tanker om en mere struktureret uddannelsesindsats i forhold til – specielt nye – biskopper velkommen.

Med venlig hilsen

Peter Fischer-Møller

Kopi til øvrige stifter via intranettet

Lolland-Falsters Stift

Bispeembedet

Østre Allé 2
4800 Nykøbing F.

Tlf.: 54 85 02 11
Fax: 54 82 02 11

E-post: lfstift@km.dk
Hj.side: www.lf.stift.dk

CVR: 60013713

Dok. nr. 15/569638/09

15. april 2009
Kirkeministeriet

E-post

Høringssvar på betænkning 1503/2009

På given foranledning skal undertegnede hermed fremkomme med flg. bemærkninger til Betænkning 1503/2009 om ”Uddannelse og efteruddannelse af præster.”

Det er et inspirerende og grundigt arbejde, som fremlægges i betænkningen – med mange gode tanker, forslag og ideer, herunder særligt forslagene om nedsættelse af et kontaktforum mellem de to teologiske fakulteter og folkekirken, samt nedsættelse af et udvalg til overvejelser om et pastoralteologisk institut. Især det sidste håber jeg må kunne opfylde et behov, som har været i mange år, for at de studerende allerede under studierne kan få mulighed for en form for praktik og præsenteres for pastoralteologiske emner og problemstillinger. Dette vil uden tvivl kunne sætte sig spor i den videre uddannelse, herunder valg af specialer.

Jeg har dog flg. bemærkninger/betænkeligheder/overvejelser:

Jeg er betænkelig ved at lade det teologiske studium styre i for høj grad af folkekirkelige interesser. Folkekirken er ganske vist aftager af langt de fleste teologiske kandidater, og det er derfor naturligt, at der skal være en undervisning og forskning, som er både tidssvarende og brugbar for folkekirken. Men der er grund til at værne om det frie akademiske studium, som rummer en umistelig kvalitet, og det er vigtigt, at studiet ikke bliver en egentlig præsteuddannelse. Det foreslåede kontaktforum bør derfor også blot være et inspirationsforum. Den egentlige præsteuddannelse må i stedet finde sted i forbindelse med

pastoralseminariets undervisning og praktikperioder og efteruddannelsen, hvorfor den da netop også bør styrkes, som det foreslås.

Det nævnte forslag om teori- og praktikforløb på i alt 6 måneder lyder rimeligt og overkommeligt. Dog er jeg meget betænkelig ved at lade praktikanten fungere som præst ”på praktiskvejlederens ordination.” (sd 90) Det er der efter min mening ingen, som kan være tjent med. I stedet bør man kunne nøjes med at lade praktikkens praktiske opgaver omfatte de områder, hvor der ikke kræves ordination, sådan som det er tilfældet nu. Det vil ganske vist betyde, at praktikanten ikke kan udføre egentlige kirkelige handlinger, men må vente til den kommende ordination. Det må praktikanten dog kunne leve med.

Vedr. fordelingen af praktikpladser stifterne imellem, hvor der lægges op til konkurrence stifterne imellem, så vil vi naturligvis tage udfordringen op i Lolland-Falsters Stift; men jeg er alligevel betænkelig ved, at der direkte lægges op til konkurrence. Det kan betyde, at man kommer til at overbyde hinanden evt. med ”praktikløn” eller særlige ”praktikgoder”. I stedet må fordelingen kunne løses i form af en turnusordning. Vedr. økonomien i forbindelse med praktikperioden forventer jeg, at det må gennemføres uden at præstebevillingen og stillingsnormeringen berøres.

Efteruddannelsen klippekortsmodel lyder spændende, og med den fleksibilitet, som ordningen lægger op til omkring indhold og afvikling af kurserne, mener jeg ikke, at det er urimeligt at lade pligten til efteruddannelse gælde for alle præster i Folkekirken. Det er jo blot, hvad der i forvejen er indeholdt i præsteløftets ord om ”altid fuldkomnere at danne og dueliggøre mig til dette hellige embede.”

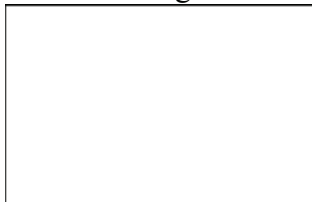
Jeg savner generelt et tættere samarbejde og samspil mellem folkekirken (repræsenteret ved præsteforening, provste- og bispeforening samt landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer) og pastoralseminarierne og den teologiske efteruddannelse. Der er brug for en bedre dialog og et langt stærkere samarbejde, teologisk, praktisk og liturgisk, hvorved præsteuddannelsen kan diskuteres, udvikles og justeres i et nært samspil og bedre gensidig forståelse, end det er tilfældet nu.

Jeg er til gengæld betænkelig ved om provsten i tilstrækkelig grad kan magte opgaven med at organisere og have ansvar for præsternes efteruddannelse, ved siden af alle de andre opgaver, som i de senere år er pålagt provstestillingen. Samtidig har jeg dog også svært ved at se, at der skulle være basis for en egentlig uddannelseskonsulentstilling i stifterne. I stedet kunne man overveje, om ikke det ville være mere hensigtsmæssigt at oprette en stilling som ”vicebiskop” til hjælp for biskoppen. En sådan stilling kunne bl.a. få til opgave at stå for personalemæssige forhold, herunder uddannelsen af præster, men derudover kunne ”vicebiskoppen” både afløse samt være en teologisk og ledelsesmæssig sparring og hjælp for biskoppen i det daglige.

I det hele taget savner jeg – hvad der ganske vist falder udenfor denne betænkningens kommissorium, men som den ikke desto mindre afslører behovet for

- en gennemtænkning og gennemgribende reform af folkekirkens
personalemæssige og ledelsesmæssige forhold – på sogne-, provsti- og stiftsplan.

Med venlig hilsen

Steen Skovsgaard
biskop

Kopi:
Øvrige biskopper

Fyens Stifts Bispeembede

11. april 2009

Kirkeministeriet

(E-post)

Kirkeministeriet har ved brev af 6. februar udbedt sig mine bemærkninger til Betænkning 1503 om "Uddannelse og efteruddannelse af præster". Således foranlediget skal jeg udtale følgende:

Forholdet til den teologiske uddannelse:

1. Jeg er enig i det grundsynspunkt, at det i folkekirken gælder om at opretholde et attraktivt arbejdsmarked samt, at man skal bidrage til, at teologi værdsættes i folkekirken. I forening vil det bidrage til at løse det rekrutteringsproblem, der allerede for nærværende er ved at vise sig påtrængende.

Ad 1. I forlængelse af ovenstående finder jeg, at det er en mangel, at der i forbindelse med overvejelser over rekrutteringsproblemet ikke indgår lønpolitiske overvejelser. – Nu om dage er præstestillingens anseelse og sociale status ikke sikret ved præstens uddannelse alene, da adskillige i lokalsamfundet kan fremvise lige så imponerende og samfundsmæssigt relevante uddannelser. Hvis præstens anseelse og sociale status skal befæstes, skal der en højere løn til, eftersom ingen respekterer en fattig mand – endsige kvinde.

2. Jeg er enig i, at der bør oprettes et kontaktforum mellem teologiuddannelsen og folkekirken.

Ad 2. Jeg mener, at det påtænkte kontaktforum bør spille en mere offensiv rolle, således at folkekirken som langt den største aftager af de teologiske kandidater stiller meget mere tydelige krav til den teologiske uddannelse.

Pastoralseminariet:

3. Jeg er enig i, at det vil være gavnligt med et væsentligt længere praktikforløb – også gerne længere end de foreslåede tre måneder.

Ad 3: Da praktikforløbet skal evalueres, og da der er mulighed for, at man ikke består forløbet, savner jeg en overvejelse over, hvilken rolle bispeeksamen spiller i denne sammenhæng, ligesom jeg savner en overvejelse over, hvad ordinationen går ud på, eftersom det forudsættes, at praktikanten kan udfylde samtlige pastorale funktioner.

Da det endvidere forudsættes, at praktikanten i praktikperioden aflønnes med en begyndelsesløn for overenskomstansatte, ser jeg mig nødsaget til at gøre indsigelse mod, at denne lønudgift skal afholdes af den bestående præstebevilling. På betænkningens side 105 anslås den årlige udgift til at ligge et sted mellem 5,9 og 7,8 mio. kr. Forudsat, at udgiften fordeles forholdsmæssigt mellem stifterne, vil der indebære følgende reduktion af antallet af præstestillinger:

Stift	Stillinger:	Udgift 5,9:	udgift 7,8:
		5,9	7,8
København	217,5	1,4	1,9
Helsingør	268,4	1,7	2,3
Roskilde	249,1	1,6	2,1
Lolland-Falster	63	0,4	0,5
Fyens	187	1,2	1,6
Aalborg	222,1	1,4	1,9
Viborg	176,8	1,2	1,5
Århus	273,9	1,8	2,4
Ribe	154,7	1,0	1,3
Haderslev	179,3	1,2	1,5
I alt	1991,8	12,98	17,16
Præstebevillingen 2010	905.600.000		
Pris pr præst	454664,1229		
Udgift 5,9	12,97661219		
Udgift 7,8	17,1555212		

Altså en samlet reduktion på et sted mellem 13 og 17 præstestillinger i folkekirken. Dertil kommer en i betænkningen uopgjort honorering af præster, som bistår i praktikperioden.

Det samarbejdende teologiske fællesskab

4. Jeg er grundlæggende enig i de intentioner, der er indeholdt i tanken om et samarbejdende teologisk fællesskab på stiftsplan.

Ad 4: Jeg er til gengæld stærkt betænkelig ved den meget formaliserede udformning, forslaget har fået:

- a. Klippekorismodellen med 40 efteruddannelsesdage inden for de første 5 års ansættelse - hvoraf reelt kun 1/4 er efter eget valg - er en udbygning af den nuværende obligatoriske efteruddannelse. Den foreslåede ordning favoriserer i urimelig grad TPC på bekostning af de tilbud, der udbydes på det frie marked samt de tilbud, der meget hensigts-

- mæssigt kunne etableres på stiftsniveau. TPC ville have godt af at komme ud og konkurrere på såvel det nationale som det internationale marked.*
- b. Det formaliserede samarbejdende teologiske fællesskab vil - som det er foreslået - være en i høj grad tidrøvende foranstaltning for de involverede parter, jf. de betragteligt antal gange ordet "drøfte/drøftelse" indgår i beskrivelsen af forslaget. En del af de omtalte "drøftelser" skal lægges oven i de nuværende medarbejderudviklingssamtaler, som allerede nu er at betragte som et "merarbejde" i det gejstlige tilsyn.*
  - c. Endelig er nogle økonomiske konsekvenser: Hvoraf skal den på side 127 foreslåede stiftskonsulent finansieres? Da det må være en konsulent, der arbejder inden for det biskoppelige tilsyn, kan det ikke så godt være stiftsbidraget, der skal afholde udgiften, da man så får en latent konflikt mellem tilsynsmyndighed og ansættelsesmyndighed. Derfor må det være fællesfonden, der skal afholde udgiften. Skal den i så fald også tages af præstebevillingen?*
  - d. Den foreslåede praktikordning for teologiske kandidater samt forslaget om det samarbejdende teologiske fællesskab vil medføre et merarbejde af et betydeligt omfang for provsterne, og i et vist omfang også for biskopperne. Da det forudsigeligt ikke vil være et merarbejde, som kan honoreres lønmæssigt, vil presset på aflastning af især provstestillingerne vokse, hvilket vil indebære, at provsten skal aflastes for sine gejstlige funktioner i præsteembedet. Det medfører, at der i stifternes præstebevilling skal findes udvej for yderligere finansiering af "provstehjælpepræster".*

Afsluttende bemærkninger

Jeg vil gerne understrege, at jeg er grundlæggende enig i de intentioner, der er indeholdt i Betænkning 1503, men jeg er bekymret for de konsekvenser, de i betænkningen indeholdte forslag får på den administrative og økonomiske side af folkekirkens hverdag.

Det er min opfattelse, at provstens bidrag til "det samarbejdende teologiske fællesskab" hovedsageligt vil være administrativt, eftersom provsten næppe får tid til at beskæftige sig med teologi.

Endvidere er det min opfattelse, at da alle nye ministerielle tiltag under den nuværende regering forventes at være udgiftsneutrale, vil de i øvrigt gode hensigter i betænkningen skulle finansieres ved, at der overføres penge fra prædikener til administration.

Endelig er det min opfattelse, at betænkningen som helhed mere er en svækkelse end er en styrkelse af den traditionelle lutherske opfattelse, som går ud på, at enhver præst skal have frihed til selv at fortolke sit embede inden for bekendelsens og præsteløftets rammer, jf. det på s. 44ff. formulerede "præstespejl". Mere end nogensinde har folkekirken behov for selvstændigt tænkende, myndige præster, som selv kan sammensætte deres efteruddannelse i det omfang, de får økonomisk og praktisk mulighed for det.

Med venlig hilsen

Kresten Drejergaard

Dok.nr. 566859/09
Dato: 2. april 2009
SLH/KBHO

Kirkeministeriet

e-post

Høringssvar vedr. betænkning 1503 om ”Uddannelse og efteruddannelse af præster”.

Jeg har ingen bemærkninger til betænkningen ud over, at jeg finder det påkrævet, at den foreslåede udvidelse af praktikordningen gennemføres, og at det sker uden reduktion af præstebevillingen.

Med venlig hilsen
Biskoppen over Aalborg Stift

Søren Lodberg Hvas

Elektronisk kopi:
Alle biskopper

BISKOPPEN
OVER
VIBORG
STIFT

Viborg, den 15. april 2009
Løbenr. 569689/09
BA/br

Kirkeministeriet
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K

Kirkeministeriet har den 6. februar 2009 sendt betænkning 1503 om ”Uddannelse og efteruddannelse af præster” i høring.

Jeg har sammen med biskop Kjeld Holm været medlem af arbejdsgruppen og jeg skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at jeg kan tilslutte mig Kjeld Holms bemærkninger vedrørende aflønning af praktik.

I øvrigt finder jeg anledning til at præcisere, at ansvaret for praktikperioden bør påhvile pastoralseminariet, således at der etableres den nødvendige sammenhæng mellem teori og praktik gennem hele forløbet.

Med venlig hilsen

Karsten Nissen

BISKOPPEN
OVER
VIBORG
STIFT

Viborg, den 15. april 2009
Løbenr. 569689/09
BA/br

Kopi til alle biskopper.

Biskoppen over Århus Stift

Dalgas Avenue 46, 8000 Århus C, tlf.: 86 14 51 00

e-mail: kmaar@km.dk, www.aarhus.stift.dk

Kirkeministeriet

(km@km.dk)

Den 24. marts 2009

Dokument nr.: 47/562001/09

Sagsbeh.: JMM/adj

Kirkeministeriet har den 6. februar 2009 sendt betænkning 1503 om "Uddannelse og efteruddannelse af præster" i høring.

Som medlem af arbejdsgruppen har jeg ingen bemærkninger til betænkningens indhold, men jeg skal dog ikke undlade at bemærke, at det af betænkningens side 25-26 fremgår, at praktikordningen vil medføre en årlig udgift på 8,8 mio. kr. til 10,7 mio. kr.

Det må være en forudsætning for iværksættelse af ordningen, at dette kan ske uden reduktion af præstebevillingen og dermed antallet af præstestillinger.

Det anbefales, at ordningen kun iværksættes, såfremt aflønningen udelukkende sker for fællesfondsmidler, idet der ikke er tale om egentlige præstestillinger.

Alternativt må løsningen være, at der tilføres yderligere midler på finansloven (4,0 mio. kr.) til præstebevillingen og at der sker en tilsvarende forøgelse af fællesfondens præstebevilling.

De nævnte ordninger vil også medvirke til, at der kan skabes en god kollegial opbakning om praktikordningen.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Kjeld Holm".

Kjeld Holm

Kopi sendt til: Alle biskopper

RIBE STIFT

Korsbrødregade 7,
6760 Ribe.
Telefon 75 42 18 00
Telefax 76 88 56 35

Kirkeministeriet

(km@km.dk)

Sag.nr.: 09/1602
Løbenr.: 568823/09
Sagsbeh.: beho

Den: 11. november 2009

Kirkeministeriet har den 6. februar 2009 sendt betænkning 1503 om "Uddannelse og efteruddannelse af præster" i høring.

Jeg finder, at de forslag, betænkningen indeholder, vil kunne indebære en positiv og tiltrængt udvikling på området, og kan støtte deres gennemførelse.

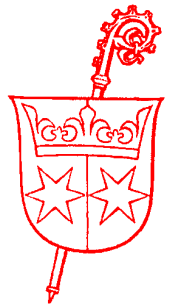
For så vidt angår den foreslåede praktikordning vil den indebære en forbedring i forhold til de nuværende forhold, men jeg finder ikke, at den foreslåede praktikperiodes længde er tilstrækkelig. Endvidere bør der sikres en tæt forbindelse mellem pastoralseminariet og den praktik, der skal foregå ude i provstierne.

Betænkningen stiller en række forslag, der har til sigte at knytte en bedre forbindelse mellem teologistudiet ved universiteterne og folkekirken, herunder etableringen af et kontaktforum. Jeg finder et sådant initiativ godt og gavnligt.

Med venlig hilsen,

Kirkeministeriet

(E-post)

14. april 2009

Efteruddannelse af præster

Kirkeministeriet har ved brev af 6. februar 2009 fremsendt Betænkning 1503 om "Uddannelse og efteruddannelse af præster" med henblik på mine evt. bemærkninger.

Overordnet er jeg enig både i behovet for at gennemgå de gældende efteruddannelses-ordninger med henblik på en opdatering - og i det, som jeg fornemmer som en afgørende forudsætning for betænkningen: vigtigheden af en teologisk mobilisering i folkekirken. Jeg har ved 1-årsmøder med nye præster igennem de sidste 10 år stort set samstemmende hørt, at det er blevet til meget lidt med teologiske studier. Det anser jeg for et meget alvorligt problem for folkekirken.

Til gengæld må jeg bekendtgøre en vis tvivl, om en formaliseret efteruddannelses-planlægning, som der lægges op til, virkelig vil gøre nogen afgørende forskel. Det vil i mine øjne være mere afgørende, at menighedsrådene begynder at værdsætte og efterspørge teologisk dannelse, at der kollegialt opstår en kultur omkring fortsatte studier og teologisk diskussion, og at præsterne selv prioriterer det tilstrækkelig højt. En sådan forandring af holdninger kan og bør tilsynet i form af provster og biskop stimulere. Det kunne ske ved, at der f.eks. blev givet provsterne substantielle arbejdslettelser, så de selv kunne gå i spidsen for lokale teologiske dannelsesprojekter – og udgøre forbilleder for præsterne med hensyn til at være teologisk på mærkerne.

I forhold til de enkelte afsnit i betænkningen skal jeg kort bemærke

1. Jeg kan støtte oprettelse af kontaktforum og af et pastoralteologisk institut i forhold til de teologiske fakulteter. De teologiske fakulteter efterspørger med rette mere tydelige signaler fra folkekirken.
2. Jeg kan støtte et længere praktikforløb i forbindelse med udannelsen på pastoralseminariet. Det må dog være en forudsætning for iværksættelse af ordningen, at dette kan ske, uden at det indebærer reduktion af præstebevillingen og dermed antallet af præstestillinger som sådan.
Enten må aflønningen ske for rene fællesfondsmidler (og disse må tilføres gennem en forhøjelse af landskirkeskatten), eller også må der skaffes yderligere midler på finansloven (ca. 4,0 mio) til præstebevillingen og derved en tilsvarende forøgelse af fællesfondens præstebevilling.
3. Jeg savner som min fynske kollega en overvejelse over, hvilken rolle bispeeksamen og ordination skal spille i sammenhæng med praktikforløbet.
4. Jeg tillader mig at stille spørgsmålstegn ved forestillingen om en "kompetence-udviklingsplan" for stifter og provstier. Men jeg er enig i, at der skal være meget tæt kontakt mellem biskop og provster omkring den teologiske oprustning af præsterne.
5. Jeg savner overvejelser over, hvorledes provsterne arbejdsmæssigt overhovedet vil være i stand til at indoptage denne nye opgave. Hvis en provst skal udøve teologisk ledelse (og det synspunkt understøtter jeg i høj grad), handler det langt mindre om uddelegerede bemyndigelser fra biskoppen end om luft i provstestillingen til egne teologiske studier.

6. Jeg forholder mig skeptisk til ansættelse af uddannelseskonsulenter. Jeg vil i givet fald hellere bruge pengene til at skaffe mulighed for flere studieorlov'er til provsterne.
7. Man ved, hvad man har. Det lyder forjættende med de individuelt aftalte efteruddannelsesforløb, men TPC har faktisk været med til at sikre en teologisk kvalitet i folkekirkens efteruddannelse for forholdsvis beskedne midler (hvis man sammenligner med kursus-udgifter på det frie marked). Derudover har TPC varetaget en lang række opgaver for folkekirken så som konfirmandaktion, medieforum, skolekirkesamarbejde, samarbejde om kirkemusik, Båringmøde, religionspædagogiske seminarer, dansk-tysk konvent, Nordisk Studieråd samt andre internationale former for samarbejde. Der bør efter min mening foregå en grundigere overvejelse over, hvorledes TPC kan videreføre disse funktioner. Man kan også frygte for, hvilke typer kurser TPC fortrinsvis vil føle sig tvunget til at udbyde, hvis institutionen primært skal finansieres på markedsvilkår. Hvis resultatet af alle anstrengelserne bliver et ringere TPC, vil jeg anse det for et dårligt bytte.

Jeg vil afslutningsvis anføre, at betænkningen rejser vigtige spørgsmål for folkekirken. Men på en række punkter lyder dens forslag mindre i retning af udvikling af ”teologiske eksistenser”, end jeg bryder mig om.

Med venlig hilsen
Niels Henrik Arendt

Kopi til øvrige biskopper

Lone Klixbüll

Fra: Niels H. Arendt
Sendt: 8. juni 2009 20:52
Til: Kirkeministeriet
Cc: Alle biskopper; Pastorseminariet i København; Pastorseminariet i Århus
Emne: (JABP) VS: Efteruddannelses-betænkning

Foranlediget af en konkret sag skal jeg fremkomme med en tilføjelse til mit høringsvar, selvom fristen forlængst er udløbet:

Jeg anser det for helt afgørende, at der sker en ændring af praksis ell. regelsæt, således at der fremover stilles krav til personer, der ved særlig eksamen (§2) har fået tilladelse til at søge præstestilling i folkekirken, om at de tillige deltager i pastorseminariets undervisning, inden de får mulighed for at søge præsteembede.

Med venlig hilsen

Niels Henrik Arendt

Biskop over Haderslev Stift

Ribe landevej 37, DK-6100 Haderslev

Tlf.7452 2025, Fax 7453 3606, e-mail: nha@km.dk

Fra: Niels H. Arendt
Sendt: 14. april 2009 21:31
Til: Kirkeministeriet
Cc: Alle biskopper
Emne: Efteruddannelses-betænkning

Dok4.doc

Vedføjet høringsvar vedr. betænkning 1503.
Med venlig hilsen, Niels Henrik Arendt